

Csaba László: Száz éve lett volna korszerű a kormány gondolkodása

A központosítás, az állami elvonás mérséklésére volna szükség – Oktatásra és kutatásra többet kell költeni

Hajdú Péter

2017. december 4., hétfő 14:11, frissítve: hétfő 17:47

Csaba László
Fotó: Béres Attila / Magyar Nemzet

Száz évvel ezelőtt lett volna modern a magyar kormány öletszerű gazdaságpolitikája; ezért hagynak le bennünket a régió országai. A nagyfokú központosítással a kormányhoz közel állókat hozzák helyzetbe, a nemzeti középosztály létrehozására hivatkozva – nyilatkozta lapunknak Csaba László közgazdász, akadémikus.

– Többen hangoztatták mostanában, hogy hurrázva rohanunk a zsákutcába. Ön is így látja?

– Inkább a közepes fejlettség csapdájába ragadhatunk. Nem vagyunk egyedül ezzel, hasonló helyzetben van Portugália, Olaszország is. Nincs szó államcsődről, továbbra is lesz áru az üzletekben, pénz az automatákban, de elmaradunk a fejlődési lehetőségeinktől, a versenytársak pedig sorra hagynak le bennünket. Baj, hogy csak eseti tényezők viszik a gazdaságot, és egy kamatemelési hullám beindulásakor gondban leszünk. Korszerűtlen a tőkeállomány, képzetlen a munkaerő, alig van innováció, és a forrásnak sem állunk bővében, magas a bankrendszer működési költsége. Azaz nincs mivel fejleszteni. Románia például tizenöt éve növekedési pályán áll, és lassan utoléri hazánkat, a régió többi országa pedig már le is hagyott minket. A növekvő német gazdaságtól egyre távolabb kerülünk, hiszen mi csak most értünk el a válság előtti gazdasági szintre.

– Mi lehet a kitörési pont?

– Amit már számtalanszor leírtunk: a szerkezeti reformok. Sokkal kisebb államra, az állami vállalatok számának csökkentésére volna szükség. Több pénzt kell hagyni a vállalkozásoknál, az ötven százalék fölötti állami újraelosztást legalább negyvenre csökkenteni. Föllépni a korrupció ellen, átláthatóbbá és hatékonyabbá tenni az intézményrendszert, kiszámíthatóvá a kormányzást. Költeni olyan ágazatokra, amelyek nem hajtanak közvetlenül politikai hasznot. Jelentősen megemelhetnénk a képzés költségvetését, a közoktatástól a felsőoktatásig, mert ott nagy a baj, megfelelő oktatási rendszer híján rosszul képzett fiatalok jönnek ki az iskolából. Képzett munkaerő nélkül pedig nehéz lesz fölvenni a versenyt még a régiós országokkal is. Nem csoda, hogy a legtehetségesebbek már külföldön tanulnak, és ott is maradnak végleg.

– Látja-e a változtatás szándékát, jeleit?

– Ha előre gondolok egy évtizedet, nem nagyon látom, mitől változna a helyzet, hiszen továbbra is ötletszerű a magyar gazdaságpolitika. Nem azért, mert olyan nagyon bonyolult a kitörés, hanem mert nem ebbe az irányba tart a politikai gondolkodás.

– Látható-e, hogy a kormány, ahogy ígérte, valóban a gazdaságba irányítja az uniós támogatásokat?

– A szándékot érzékelem, az eredményt pedig majd meglátjuk. Az agráriumba sok pénzt tesznek, akárcsak az ipar fejlesztésére. Ez szemben áll a nemzetközi gyakorlattal, hiszen az említett ágazatoknak a bruttó hazai termékből való részesedése másutt egyre kisebb, nem úgy, mint nálunk. A világ a robotika, a digitalizáció felé halad, nálunk legföljebb a konferenciákon beszélnek ilyesmiről. Egy közelmúltbeli kutatás rámutatott: a beszéden kívül nem sok minden történik. Kisebb vállalkozások fejlődését kellene támogatni a nagy cégek helyett. A jelenlegi gazdaságpolitika száz évvel ezelőtt lett volna korszerű.

– **Sokan veszélyesnek tartanák az euró hazai bevezetését. Ön miként látja?**

– Vannak veszélyei a bevezetésnek, de Urbán László közgazdással egyetértve azt mondom, azonnal vagy soha. A kérdés, akarjuk-e teljesíteni a feltételeket, amire egyébként képesek volnánk. Ha igen, akkor ahhoz igazodó gazdaságpolitikát kell folytatni, és jelentősen csökkenthetők a bevezetéssel járó veszélyek. Jellemző, hogy egy konferencián megszavaztatott szakmai közönség több mint fele úgy vélte, soha nem vezetjük be a közös devizát. De még tanulmányok sem születnek mostanában a témában. A 2010 utáni magyar kormány gazdaságpolitikáját induláskor a rögtönzés jellemezte, de 2013 óta már stratégiai irányvonallá vált a laza fiskális és monetáris politika, az eszközválasztás szabadságával egyetemben, és a jelek szerint nem akarjuk teljesíteni az euró használatához szükséges feltételeket.

– **Valóban veszély fenyegeti az unió egységét, ha hosszabb távon sem sikerül a fejletlenebbeket fölzárkóztatni, ahogy a minap egy brüsszeli konferencián elhangzott?**

– Nem hinném, hogy a nagy fejlettségbeli, illetve bérkülönbségek miatt szétesne az unió, hiszen nagy birodalmak is állnak még, sokkal nagyobb fejlettségbeli különbségekkel. Kínában például a legerősebb és a leggyengébb régiók teljesítménye között tizenötszörös az eltérés. Tudni kell, hogy a bér csak a teljesítménnyel együtt értelmezhető. Érdeemes megnézni Kelet-Németországot, ahol a béruniót megvalósították, és eltűnt a helyi ipar, de semmi nem települt a helyére. Vagyis óvatosan a hirtelen bérnöveléssel, mert tönkreteheti a gazdaságot. Nem az alacsony bérekkel kell versenyezni, hanem a tudásiparba kell befektetni. Enélkül elképzelhetetlen a versenyképesség emelése. Nem atomerőműre, vasútra, mezőgazdaságra, hanem a negyedik ipari forradalom területeibe, innovációra kell költeni, és oktatásra. Akkor, az értékláncon följebb kapaszkodva, nőhetnek a bérek. A kivándorlás miatti kényszerű béremelés a hatékonyság növelésére ösztönzi a gazdaságot. Ám a kormány nem segíti, inkább akadályozza a folyamatot: a tőkeigényes fejlesztéseket részesíti előnyben a tudásigényes fejlesztésekkel

szemben, az oktatásból hatalmas összegeket von ki ahelyett, hogy oda investálna. A határok nyitottsága miatti kivándorlás révén elindult a bérek emelkedése, amit sem lökészerűen erősíteni, sem megakadályozni sem szabad.

– Hoz bármi előnyt a magyar gazdaságnak a Budapest–Belgrád-vasútvonal korszerűsítése?

– Óvnék az ilyen nagy állami beruházásoktól, mert a tervezéstől a működtetésig legalább nyolctíz olyan stádium van, ahol a közpénz el tud áramlani. Sokkal inkább a gazdaság működéséhez szükséges feltételeket kellene megteremtenie az államnak, ami mostanáig nem sikerült. Ez a beruházás jó példája az önkényes fejlesztéseknek, nem véletlen, hogy már uniós vizsgálat is indult az ügyben. Az útvonalhoz kapcsolódó államok gazdasági fejlettségét tekintve pedig erős kétségek vetődnek föl a megtérülésével kapcsolatban. Hiába állami fejlesztés, ki kellene számolni, reális időn belül megtérül-e, vagy sem.

– Lát-e koherens gazdaságpolitikát bármelyik pártnál?

– Az ellenzéki pártok szerint az emberek arcra szavaznak, ezért legfőljebb gazdasági programkezdeményeket látni. Kormányoldalon viszont látható egy határozott program, ami a harminc évvel ezelőtti gazdaságpolitikára emlékeztet. 1987–1988-ban volt egy hivatalos program az ötéves tervekhez kapcsolódva, és volt a valóságos gazdaságpolitika, amit Marjai elvtárs (Marjai József a Minisztertanács elnökhelyettese, kereskedelmi miniszter volt ekkor) és a Magyar Nemzeti Bank irányított, más szempontok szerint. A jelenlegi magyar gazdaságpolitikai modell unortodoxia néven a rögtönzésekre épít. Vagyis a kormány az újraelosztást tartja elsődlegesnek, amit összeegyeztet az unió néhány alapelvárásával: a hiány nem lehet nagyobb három százaléknál, a kimutatott adósságrátának és a munkanélküliségnek csökkennie kell. Vagyis a jelenlegi magyar gazdaságpolitika nagyon rövid távú, elsősorban az újraelosztásra és a választásokra koncentrál. Ad hoc jellegű döntéseknél fontos cél a központosítás az újraelosztásban, a kormányhoz közel állók helyzetbe hozása a nemzeti középosztály létrehozásának magyarázatával.

Ennek a cikknek a nyomtatott változata a Magyar Nemzetben jelent meg. A megjelenés időpontja: 2017.12.04.